

ÚDRŽBA VĚTROLAMŮ A OCHRANNÝCH PÁSŮ DŘEVIN

CO JSOU ZÁKLADNÍ ZÁSADY, KTERÉ STOJÍ ZA POZORNOST?

CÍL OPATŘENÍ

Hlavním účelem je zvýšení výnosů, ať už jde o výnos z pěstování zemědělských plodin nebo z produkce dřeva z pásů dřevin. Cílem údržby je udržovat povrch půdy kyprý, aby se snížil odpar a usnadnilo vsakování srážkové vody. Dále je třeba odstraňovat plevele a tím snižovat konkurenci o vodu a živiny.

PODSTATA OPATŘENÍ

Způsoby údržby:

Zásahy by měly být prováděny v závislosti na růstu větrolamu a měla by být brána v potaz jeho funkce. Pokud velikost a vzdálenost sazenic neumožňuje používání mechanizace, musí být odstranění plevelů prováděno pomocí ručních nástrojů. Pokud je nutné provést výchovné zásahy v řadách stromů, pak jsou prováděny manuálně. Je třeba dbát na to, aby se řady mladých stromů udržely bez plevelů do té doby, než se zapojí. Dále je třeba včas odstraňovat a nahrazovat mrtvé stromy, a to hlavně na návětrných stranách a na okrajích větrolamů (lze je kdykoli nahradit sazenicemi s půdním balem, s výjimkou zimního mrazu a letního sucha). K osazení mezer lze na zastíněné straně použít pouze sazenice odolné vůči stínu a na slunné straně lze použít pouze sazenice snášející plné oslunění. Nahrazují se pouze hlavní druhy stromů, doplňkové/keřové druhy se nahrazují jen tehdy, pokud jsou velké ztráty mezi hlavními dřevinami. Pro dosadbu se používají větší sazenice než ty které na stanovišti již rostou. Okraje větrolamů by měly být řezány až poté, co odezní riziko sněhových vánic. Je třeba prořezávat pouze agresivní křoviny na vnějších okrajích a dále topoly (v prvním roce až do 1/3). Probírky ve větrolamech by měly být méně intenzivní než v hospodářských lesích. Na návětrné straně špatně fungujících větrolamů, z důvodu chybějícího podrostu, se může natáhnout plastová síť, avšak musí být zajištěno, aby byl podrost a okraje co nejdříve doplněny.

Víceúrovňový větrolam mezi zemědělskými poli (Foto T. Papp)

Pro zajištění dlouhé životnosti musí být liniové lesní porosty chráněny před rušivými faktory (divoká zvěř, lidský faktor). Nejúčinnějším způsobem, jak tohoto dosáhnout, je vyhloubení příkopů a brzké zapojení hustého keřového okraje. Současně příkopy na okraji větrolamů významně snižují škodlivou konkurenci povrchového kořenového systému dřevin vůči zemědělským plodinám.

NÁŘADÍ A STROJE

- Údržba (sekačky, postřikovače, brány)
- Prořezávání (motorová pila, zahradní nůžky)
- Sklizeň a těžba dřeva (motorová pila, harvester)

Větrolam chrání a odděluje cyklistickou stezku kolem jezera Balaton, oblíbeného turistického cíle (Foto: A. Vityi)

OBDOBÍ A PERIODICITA

Mechanické ošetření půdy proti plevelům (plečkování) se obvykle provádí pouze v prvním roce (3-4krát ročně v prvních dvou vegetačních obdobích, poté 2-3krát ročně, alespoň do probírek). Počet ošetření půdy závisí na různých stanovištních podmínkách. Chemická kontrola plevelů: doporučuje se jako doplněk k mechanickému ošetření půdy v případě potřeby, zejména v oblastech zamořených pýrem plazivým (*Elytrigia repens*). První ošetření by mělo být uděláno 3-4 dny po výsadbě a to rotavace mezi řadami pro nakypření půdy, která byla ztuhněna při výsadbě. Rovněž je vhodné na jaře zorat půdu pro podzimní výsadbu.

EKONOMICKÁ DATA

Větrolamy jsou důležité pro pěstování plodin z mnoha důvodů. Na jedné straně větrolamy se správnou strukturou a směrem vedou, díky zmírnění větru, ke vhodným změnám mikroklimatu, které jsou prospěšné pro plodiny, a tím zvyšují jejich výnos. Snížený pohyb vzduchu vede k menšímu odparu vody z rostlin a půdy, což má za následek lepší hospodaření s vodou, menší náročnost na energii k absorpci vody a ke kompenzaci jejich ztrát.

Vítr může také způsobit mechanické poškození plodin, ale pomocí větrolamů, můžeme tomuto poškození zabránit: (i) erozí ztrátě vrchních vrstev ornice a (ii) polehnutí plodin při silném větru. Výsledkem je, že pozemek poskytuje lepší podmínky pro plodiny a tím i vyšší výnosy.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Valaha-tanya (Maďarsko)

Ochranné pásmo kolem celé oblasti se skládá ze smíšených porostů. Kromě ekologických výhod slouží rozmanitost také k plnění funkce nárazníkové zóny v důsledku dopadů na životní prostředí a člověka. Hlavním druhem používaným ve větrolamech je trnovník akát doplněný dubem, bukem, lípou a jasanem. Vhodnou ochranu (např. i proti úletu chemických prostředků) zajišťuje víceúrovňová vegetace; na úrovni keřů je vhodné vysadit šeřík a bez. Šeřík byl zvolen kvůli svojí husté koruně a lokální tradici výsadby podél silic.

Ochranný pás je víceúčelový:

- Květy a plody stromů a keřů se používají na výrobu sirupů (akát, bez).
- Plně pokrývá farmářovu potřebu palivového dřeva. Po sklizni je štěpka spalována v kotli na biomasu.
- Vysazení široké škály kvetoucích druhů dřevin poskytuje stálý zdroj pastvy pro včely a následně vyšší produkci ovoce v důsledku opylení.
- Prořezávkou olistěných větví je také získána biomasa využitelná jako doplňková píče pro hospodářská zvířata na farmě.

Trnovník akát se seřeávanou korunou tvoří ochranný pás. (Foto: Balázs Kulcsár)

Význam větrolamů | plodin | agupdate.com

Víceúčelové využití větrolamů a živých plotů |

http://agroforestry.net.eu/wp-content/uploads/2019/10/20190804_factsheet_36_en_web.pdf

Kludia Kovács a Andrea Vityi
**University of Sopron, Co-operational
Research Centre Nonprofit Ltd.**

9400 Sopron, Hungary
Bajcsy-Zs. u.4.

kludikovacs@gmail.com |
vityi.andrea@uni-sopron.hu

agroforestrysystems.eu

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

